

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/44

Karar Sayısı : 2025/218

Karar Tarihi : 6/11/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 7. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun;

A. 352. maddesinin birinci fıkrasının,

B. 353. ve 354. maddelerinin,

Anayasa'nın 10., 35., 41. ve 90. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çocuk mallarının korunması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 352. maddesi şöyledir:

“A. Yönetim

I. Genel olarak

Madde 352- Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder.”

2. 353. maddesi şöyledir:

“II. Evlilik sona erince

Madde 353- Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.”

3. 354. maddesi şöyledir:

“B. Kullanma hakkı

Madde 354- Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 6/3/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 4721 sayılı Kanun'un 352. maddesinin birinci fıkrası ile 353. ve 354. maddelerinin iptallerini talep etmiştir. Anılan Kanun'un 352. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrasında ana ve babanın velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü oldukları, ilke olarak hesap ve güvence vermeyecekleri hükme bağlanmıştır.

4. Kanun'un itiraz konusu 353. maddesinde evlilik sona erince velayet hakkı kendisinde kalan eşin hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorunda olduğu belirtilmiştir. İtiraz konusu 354. maddede ise ana ve babanın kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça çocuğun mallarını kullanabilecekleri düzenlenmiştir.

5. Kurallar birlikte dikkate alındığında ana ve babanın evlilik birliği devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetirken ilke olarak hesap ve güvence vermeyecekleri, ancak ölüm veya boşanma gibi bir sebeple evliliğin sona ermesi hâlinde velayet hakkı kendisinde olan kişinin çocuğun mallarıyla ilgili olarak defter tutmak ve malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorunda olduğu anlaşılmaktadır.

6. Bu itibarla 352. maddenin itiraz konusu birinci fıkrasındaki ana ve babanın velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü olduklarını düzenleyen genel hükme bağlı olarak itiraz konusu 353. maddeyle evliliğin sona ermesi nedeniyle velayet hakkı kendisine bırakılan ana veya babaya da çocuğun mallarını yönetme hak ve yükümlülüğünün öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

7. Bakılmakta olan davada evlilik birliğinin boşanmayla sona ermesi üzerine velayeti kendisine bırakılan ananın çocuklarına miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddia

edilerek çocuk mallarının korunması talep edilmiştir. Bu bağlamda dava konusu olayda velayeti kendisine bırakılan ananın itiraz konusu 353. maddede yer alan düzenleme gereğince hesap verme yükümlülüğü altında olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla evlilik birliği devam ettiği sürece ana ve babanın hesap ve güvence vermeyeceğini öngören 352. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrasında yer alan “...*kural olarak hesap ve güvence vermezler.*” ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu itibarla anılan ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

8. Açıklanan nedenle 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun;

A. 352. maddesinin;

1. Birinci fıkrasında yer alan “...*kural olarak hesap ve güvence vermezler.*” ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Birinci fıkrasının kalan kısmının esasının incelenmesine,

B. 353. ve 354. maddelerinin esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Özge ULUKAYA tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

10. 4721 sayılı Kanun’un 335. maddesinin birinci fıkrasında ergin olmayan çocuğun, ana ve babasının velayeti altında olduğu, yasal sebep olmadıkça velayetin ana ve babadan alınamayacağı; ikinci fıkrasında hâkimin vasi atanmasına gerek görmediği sürece kısıtlanan ergin çocukların da ana ve babanın velayeti altında kalacağı hükme bağlanmıştır.

11. Anılan Kanun’un 336. maddesinde evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacağı, ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkimin velayeti eşlerden birine verebileceği; velayetin ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu belirtilmiştir.

12. Kanun’un 352 ila 363. maddelerinde çocuk mallarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

13. 352. maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü olduğu; ilke olarak hesap ve güvence vermeyecekleri hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın “*Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; ...*”

bölümü itiraz konusu kurallardan ilkinin oluşturmaktadır. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında da ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkimin müdahale edeceği belirtilmiştir.

14. İtiraz konusu diğer kural olan 354. maddede ise ana ve babanın kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabileceği düzenlenmiştir.

15. 355. maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarf edebilecekleri; ikinci fıkrasında gelir fazlasının, çocuk mallarına katılacağı öngörülmüştür.

16. 327. maddenin birinci fıkrasında da çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderlerin ana ve baba tarafından karşılanacağı; ikinci fıkrasında ise ana ve babanın, yoksul olmaları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde ya da olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı hâlinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktarı sarf edebilecekleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gereken giderleri karşılama yükümlülüğü ilke olarak ana ve babaya ait olup ancak söz konusu fıkrada belirtilen sebeplerin varlığı hâlinde hâkim izniyle çocuğun bakım ve eğitim masraflarının kendisine ait mallardan karşılanması mümkün olacaktır.

17. İtiraz konusu bir diğer kuralı oluşturan 353. maddeye göre evlilik sona erince velayet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.

18. 345. maddenin birinci fıkrasında ise çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesinin, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlı olduğu belirtilmiştir.

19. Kanun'un çocuk mallarının kısmen sarf edilmesini düzenleyen 356. maddesinin birinci fıkrasında olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemelerin, tazminatların ve benzeri edimlerin çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilmesi; ikinci fıkrasında çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkimin, belirlediği miktarlarda, çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini ana ve babaya tanıyabileceği öngörülmüştür.

20. 357 ila 359. maddelerde çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest malları düzenlenmiştir.

21. 360. maddede çocuk mallarının korunmasına yönelik önlemler öngörülmüştür. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, çocuğun mallarını yönetmekte her ne

sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri hâlinde hâkimin, malların korunması için uygun önlemleri alacağı hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında hâkimin, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebileceği; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmemesi durumunda malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebileceği belirtilmiştir.

22. 361. maddenin birinci fıkrasında ise çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka bir şekilde önlenememesi hâlinde hâkimin, malların yönetiminin bir kayyım devredilmesine karar verebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasında çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkimin, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabileceği; üçüncü fıkrasında da çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarf edileceğinden kuşku duyulması hâlinde bunların da yönetiminin bir kayyım bırakabileceği düzenlenmiştir.

23. 362. maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, velayetleri veya yönetim hakları sona erince çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyım devredecekleri belirtilmiştir.

24. 363. maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olduğu öngörülmüştür. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ana ve babanın dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlü oldukları; üçüncü fıkrasında kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmayacakları hükme bağlanmıştır.

B. İtirazın Gerekçesi

25. Başvuru kararında özetle; ana ve babanın velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hak ve yükümlülüğüne sahip oldukları, itiraz konusu kurallarda anılan yönetim hakkının sınırlarının açıkça düzenlenmediği gibi yönetme yükümlülüğünün yerine getirilmediğinin ne şekilde tespit edileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği, ana veya babaya velayeti kendilerinde olan çocuğun mallarını sınırsız olarak kullanma ve yönetme hakkı tanınmasının çocuğun menfaatlerini zedeleyebileceği, devletin çocuğu yalnız üçüncü kişilere karşı değil ana ve babaya karşı da korumakla yükümlü olduğu, bu kapsamda kurallarda gerekli koruma mekanizmalarına yer verilmediği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 10., 35., 41. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Kanun'un 352. Maddesinin Birinci Fıkrasının “Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler;...” Bölümünün ve 354. Maddesinin İncelenmesi

26. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

27. Anayasa'nın 35. maddesinde “*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*” denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

28. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların öngördüğü sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme imkânı veren bir haktır (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Bu bağlamda malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması veya mülkünden yoksun bırakılması mülkiyet hakkının sınırlanması sonucunu doğurur (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan* [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

29. İtiraz konusu kurallar ana ve babanın velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü olduklarını, kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabileceklerini düzenlemektedir. Bu itibarla çocuğa ait malların velayet hakkı sahibi ana ve baba tarafından yönetileceğini ve kullanılacağını öngören kurallarla çocuğun mülkiyet hakkına sınırlama getirilmektedir.

30. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının kanunla sınırlanabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına sınırlama getirilirken temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözetilmesinde bulunurulması gerekmektedir.

31. Anayasa'nın 13. maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*” denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesi uyarınca mülkiyet hakkı, Anayasa'da öngörülen nedenlere bağlı olarak ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın ancak kanunla sınırlanabilir.

32. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfilliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

33. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik* ilkesi uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

34. Kurallarla ana ve babanın, velayetleri altındaki çocuğun malları üzerindeki tasarruf yetkilerinin kapsamının açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralların belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu dolayısıyla kanunilik şartını taşıdığı anlaşılmaktadır.

35. Bunun yanında Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun olması gerekir. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlanabilir.

36. Anayasa'nın 41. maddesinde “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır./ Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar./ Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir./ Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.*” denilmek suretiyle aile ve çocukların korunması devletin yükümlülükleri arasında sayılmıştır. Devlet tarafından *çocuğun üstün yararı* ilkesi gözetilerek bu yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekmektedir.

37. Çocuğun mallarının yönetim hakkının velayeti kendisinde kalan ana ve babaya bırakılmasının bu malların çocuğun menfaatleri doğrultusunda muhafaza edilmesine ve kullanılmasına, gereken önlemlerin alınarak değerinin korunmasına katkı sunacağı açıktır. Öte yandan kurallar kapsamında kendi kusuruyla velayeti kaldırılmayan ana ve babaya çocuğun mallarından yararlanma yetkisinin verilmesiyle ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünün dengelenmeye çalışıldığı, böylece aile dayanışmasının sağlanmasının ve aile bağlarının güçlendirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın kamu yararı amacına yönelik olduğu ve anayasal anlamda meşru amaç taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Mülkiyet hakkına yönelik sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

39. Kurallarda çocuğun mallarını yönetme ve kullanma hakkının velayetleri devam eden ana ve babaya bırakılmasının anılan meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır. Öte yandan kanun koyucunun çocuğun mallarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve değerinin muhafaza edilmesi için alınacak tedbirleri belirlemede geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kurallarda öngörülen düzenlemelerin meşru amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

40. Ölçülülük incelemesinde ayrıca mülkiyet hakkına getirilen sınırlama ile meşru amaç arasındaki makul dengeyi ifade eden orantılılık alt ilkesine de dikkat edilmesi gerekir. Bu kapsamda özellikle ana babaya tanınan yetkinin kapsamı ile söz konusu yetkinin kullanımını sınırlayan ve buna karşı denge oluşturan tedbirler değerlendirilmelidir.

41. 4721 sayılı Kanun'un velayetin kapsamının genel olarak düzenlendiği 339. maddesinin üçüncü fıkrasında ana ve babanın, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanıyacakları, ayrıca önemli konularda olabildiğince çocuğun düşüncesini gözönünde tutacakları hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda anne ve babanın mal varlığının yönetiminde çocuğa da söz hakkı tanındığı anlaşılmaktadır.

42. Diğer yandan anılan Kanun'a göre ana ve baba çocuk mallarını, malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun şekilde kullanmak zorundadırlar. Ayrıca ana ve babaya çocuğun mallarını yönetme hakkının tanınması, çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderlerin karşılanması için çocuk mallarına başvurulabileceği anlamına gelmemektedir. Nitekim Kanun'un 327. maddesine göre söz konusu maddede belirtilen istisnai hâllerde ana ve baba ancak hâkimin izniyle çocuğun mallarından bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktarı sarf edilebilecektir. Bununla birlikte ana ve babanın çocuk mallarını, malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun şekilde kullanmak zorunda oldukları görülmektedir.

43. 353. maddenin birinci fıkrasında evlilik sona erince velayet kendisinde kalan eşe, hâkime; çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter verme ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirme zorunluluğunun getirilmesi çocuğun mallarının korunmasına yönelik bir güvencedir.

44. Kanun'da çocuğun mallarının korunmasına yönelik tedbir olarak; 345. maddede ana ve babanın doğrudan çocuğun borç altına girmesi sonucunu doğuran bir işlem tesis ederek menfaat elde etmesinin engellendiği, 360. maddede hâkime çocuğun mallarının korunması için gerekli önlemleri alma yetkisinin tanındığı, 361. maddenin birinci fıkrasında çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka bir şekilde önlenememesi hâlinde malların yönetiminin bir kayıma devredilmesine imkân tanındığı görülmektedir.

45. Öte yandan çocuğa, 363. maddeye göre yönetme ve kullanma hakkını gereği gibi kullanmayan ana ve babadan zararının tazmin edilmesini talep etme hakkı tanınmıştır.

46. Bu itibarla kurallar kapsamında velayetleri devam ettiği sürece ya da kusurları sebebiyle velayet hakkı kaldırılmadıkça çocuğun mallarının yönetim ve kullanma hakkı ana ve babaya bırakılmışsa da kuralların da yer aldığı Kanun'un diğer hükümleri dikkate alındığında söz konusu yetkinin amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlayacak tedbirlerin de öngörüldüğü, bu yönüyle kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamada meşru amaçtan kaynaklanan kamusal menfaat ile çocuğun yararı arasındaki makul dengenin korunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

47. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 41. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 41. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 10. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. Kanun'un 353. Maddesinin İncelenmesi

48. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5. maddesi yönünden de incelenmiştir.

49. Anayasa'nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Devlet, kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve etkili bir şekilde mülkiyet hakkının korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır.

50. İtiraz konusu kural; evlilik sona erince velayet kendisinde kalan eşin, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermesini ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmesini zorunlu kılmaktadır. Çocuk mallarının korunmasını amaçlayan düzenlemelerin öngörülmesi mülkiyet hakkı bağlamında devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Dolayısıyla bu amaçla ihdas edildiği anlaşılan kuralın anayasallık denetiminin bu çerçevede yapılması gerekmektedir.

51. 4721 sayılı Kanun'un 352. maddesinin birinci fıkrası ve 354. maddesi kapsamında velayet kendisine bırakılan eşe, çocuğun mallarını yönetme ve kullanma hakkı tanınmıştır. Evliliğin sona ermesi üzerine velayetin ana veya babadan birine verilmesiyle birlikte velayet kendisine verilmeyen tarafın, velayet kendisine verilen ve bu malları yönetme ve kullanma hakkı bulunan ana veya babanın çocuk mallarıyla ilgili olarak aldığı kararları denetleyebilme ve -gerektiğinde- müdahale edebilme imkânının ortadan kaldırılmasının çocuk yönünden birtakım sakıncaların doğmasına neden olabileceği açıktır.

52. Bu kapsamda kuralda defter verme ve bildirimde bulunma zorunluluğunun çocuk mallarının yönetiminin takip edilebilmesi ve hâkim tarafından gecikmeksizin önlem alınabilmesi amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural uyarınca evliliğin sona ermesi üzerine velayeti kendisine bırakılan ana veya baba tarafından defter verilmesi ve bildirimde bulunulması zorunluluğu getirilmesinin mülkiyet hakkı bağlamında devletin bu konudaki pozitif yükümlülüğünün bir gereği olarak başvuru edilebileceği tedbirlerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

53. Kural kapsamında anılan Kanun'un 438. ve devamı maddelerinde vasiler yönünden öngörülen bildirimde bulunma ve izin alma zorunluluğu, velayeti kendisine bırakılan ana veya babalar bakımından öngörülmemiştir. Bu çerçevede vasi ile vesayet altına alınan arasındaki ilişki ile ana, baba ve çocuk arasındaki bağın farklı olması ve aile kurumunun da gerekleri dikkate alındığında vesayet altına alınanların malvarlığının korunması için öngörülen güvenceye göre daha hafif bir denetim tedbirine başvurulmasının makul olmadığı söylenemez.

54. Öte yandan kuralda öngörülen önlemlerin yetersiz kalması durumunda hâkim tarafından Kanun'un 360. maddesi kapsamında uygun önlemler alınabileceği gibi çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka şekilde önlenememesi hâlinde 361. madde gereğince yönetimin bir kayıma devredilmesine karar verilmesi de mümkündür. Nitekim hâkimin bu konuda Kanun'da sınırlı olarak sayılan önlemlerin dışında da her türlü tedbire resen ya da talep üzerine yapacağı değerlendirme sonucu başvurusuna engel bir durum bulunmamaktadır.

55. Bu itibarla kural kapsamından çocuğun mallarının korunması için öngörülen tedbirin kapsam ve yöntem itibarıyla mülkiyet hakkına ilişkin devletin pozitif yükümlülükleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

56. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 41. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 41. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun;

A. 352. maddesinin birinci fıkrasının “*Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler;...*” bölümünün,

B. 353. ve 354. maddelerinin,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 6/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI